

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อศึกษาการคงอยู่ของความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยของประชาชนตำบลสวนหลวงซึ่งในปี พ.ศ. 2554 คณะผู้วิจัยร่วมกับ อบต.สวนหลวงได้จัดทำชุดเอกสารความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยแจกให้กับครัวเรือนประชาชนศึกษาและคาดว่าจะเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางขยะของประชาชนโดยทำการทดลองกับประชาชน หมู่ 12 บ้านคลองประชาชมชื่น ทั่วครัวเรือน ในการศึกษาครั้งนี้คณะผู้วิจัยใช้ทั้งวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สํารวจ สอบถาม สัมภาษณ์การคงอยู่ของความรู้ เกี่ยวกับขยะมูลฝอย ความตระหนักต่อปัญหาขยะมูลฝอยและสภาพปัญหาเกี่ยวกับขยะมูลฝอย ของชุมชนเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการขยะของชุมชนตำบลสวนหลวง อีกทั้งยังใช้วิธีการสังเกตสภาพปัญหาขยะของครัวเรือน เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล จากนั้นได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ และอธิบายปรากฏการณ์โดยมีรายละเอียดการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

3.1 การศึกษาเชิงปริมาณ

การศึกษาเชิงปริมาณนี้เป็นวิธีการหลักที่ใช้ในการศึกษา การคงอยู่ของความรู้ เกี่ยวกับขยะมูลฝอย ความตระหนักต่อปัญหาขยะมูลฝอยและสภาพปัญหาเกี่ยวกับขยะมูลฝอย ในครัวเรือนประชาชน ตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยมีรายละเอียดการดำเนินงานที่สำคัญดังนี้

3.1.1 ประชากร

ประชากรเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยครัวเรือนประชาชนหมู่ที่ 12 บ้านคลองประชาชมชื่น ตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามทุกครัวเรือน โดยมีทั้งหมดจำนวน 80 ครัวเรือน ซึ่งในปี พ.ศ. 2554 คณะผู้วิจัยร่วมกับ อบต.สวนหลวงได้จัดทำชุดเอกสารความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยและนำมาทดลองแจกให้กับครัวเรือนประชาชนหมู่ที่ 12 ได้ศึกษาทุกครัวเรือนและคาดว่าจะเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางขยะของประชาชน ในการศึกษาครั้งนี้คณะผู้วิจัยมุ่งศึกษาการคงอยู่ของความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยของประชาชนตำบลสวนหลวงดังนั้นจึงกำหนดให้ประชาชน หมู่ 12 บ้านคลองประชาชมชื่น ทั่วครัวเรือนเป็นประชากรเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้และเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างของการคงอยู่ของความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยจึงกำหนดให้ประชาชนหมู่ที่ 9 บ้านคลองชมพู ซึ่งมี 63 ครัวเรือนเป็นหมู่บ้านเปรียบเทียบ

3.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลจากครัวเรือนเป้าหมายครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการรวบรวมข้อมูล โดยมีวิธีการสร้างและการหาคุณภาพแบบสอบถามดังนี้

3.1.2.1 ศึกษาเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่แผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลสวนหลวง (2554-2556) เอกสารตำราและรายงานการวิจัยเกี่ยวกับขยะมูลฝอยในครัวเรือน เป็นต้น

3.1.2.2 ยกร่างแบบสอบถามให้ครอบคลุมประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดผสมทั้งมีข้อคำถามที่กำหนดตัวเลือกให้ตอบและคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบมีอิสระในการตอบ ซึ่งแบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามและครัวเรือน

ตอนที่ 2 ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะมูลฝอย

ตอนที่ 3 ความตระหนักต่อปัญหาขยะมูลฝอย

ตอนที่ 4 ปัญหาที่เกิดจากขยะของครัวเรือน

3.1.2.3 นำร่างแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) โดยมีหลักสูตรการคำนวณดังนี้

$$IOC = \sum R/N$$

เมื่อ IOC หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง

R หมายถึง ค่าความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิโดยที่ค่า +1 หมายถึง ข้อคำถามที่สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน

ค่า 0 หมายถึง ข้อคำถามนั้นไม่แน่ใจว่าจะนำไปวัดได้และค่า - 1 หมายถึง ข้อคำถามที่ไม่สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน

N หมายถึง จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 มาใช้เป็นข้อคำถามของเครื่องมือในการวิจัยนี้ สำหรับข้อคำถามที่ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเพิ่มเติมนั้น ผู้วิจัยก็นำมาปรับปรุงตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.1.2.4 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้เก็บข้อมูลจากครัวเรือนประชาชน ตำบลสวนหลวง จำนวน 50 ครัวเรือน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาและนำมาทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ในข้อคำถามที่สร้างมาตรงวัดเป็นระดับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาค - อัลฟา (Cronbach's alpha Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา = 0.89 ซึ่งเป็นค่าที่แสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อถือได้ในระดับสูง สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

3.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มประชากรครัวเรือนซึ่งให้หัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกในครัวเรือนเป็นผู้ตอบแบบสอบถามครัวเรือนละ 1 ฉบับ ผู้วิจัยได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสวนหลวง พร้อมทั้งประสานงานกับผู้ใหญ่บ้านทั้ง หมู่ 12 และหมู่

9 เพื่อขอความอนุเคราะห์ที่ให้เก็บข้อมูลจากครัวเรือนทั้งหมดตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งได้รับความร่วมมืออย่างยิ่ง ทำให้ได้ข้อมูลกลุ่มประชากรครัวเรือนมาทำการศึกษาเพียงพอตามจำนวนที่กำหนด

3.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามทั้งหมด ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป ทั้งนี้สถิติที่ใช้ในการประมวลผล ประกอบด้วย จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบแบบ t-test ในส่วนของแบบสอบถามปลายเปิดนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา

3.2 การศึกษาเชิงคุณภาพ

การศึกษาเชิงคุณภาพนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกหัวหน้าครัวเรือน รวมทั้งใช้วิธีสังเกตสภาพจริงเกี่ยวกับขยะของครัวเรือนเพื่อนำข้อมูลมาใช้อธิบายเสริมการศึกษาเชิงปริมาณให้มีความละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้น มีวิธีการศึกษาที่สำคัญดังนี้

3.2.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาเชิงคุณภาพซึ่งใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตสภาพจริงของครัวเรือน ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือน หมู่บ้านละ 5 ครัวเรือน

3.2.2 การสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างครัวเรือนเพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึกและสังเกตสภาพการจัดการขยะของครัวเรือนนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) หมู่บ้านละ 5 ครัวเรือน โดยเลือกครัวเรือนที่หัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกในครัวเรือน อยู่บ้านในวันที่ไปสัมภาษณ์และยินดีให้ข้อมูลพาไปสังเกตสภาพจริงการจัดการขยะของครัวเรือน

3.2.3 เครื่องมือการศึกษาเชิงคุณภาพ

การศึกษาเชิงคุณภาพนี้ใช้แบบสัมภาษณ์และกล้องบันทึกภาพเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล สำหรับแบบสัมภาษณ์มีแนวทางการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3.2.3.1 กำหนดประเด็นคำถามหลักเพื่อการสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยคำถามความเข้าใจเกี่ยวกับขยะ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาขยะมูลฝอยของครัวเรือนเป็นต้น

3.2.3.2 การหาคุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม โดยใช้วิธีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับขยะ

3.2.3.3 นำคำถามไปทดลองสัมภาษณ์ หัวหน้าครัวเรือนในตำบลสวนหลวง จำนวน 5 ครัวเรือนและนำมาปรับปรุงข้อคำถามให้มีความเหมาะสม ชัดเจน เพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึก หัวหน้าครัวเรือนกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา

3.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์เชิงลึก หัวหน้าครัวเรือนหมู่บ้านละ 5 ครัวเรือนนี้ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

- 1) ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้สัมภาษณ์ บันทึกข้อมูลและสังเกตสภาพจริงการจัดการขยะของครัวเรือนด้วยตนเอง
- 2) นัดหมายหัวหน้าครัวเรือนล่วงหน้าและเลือกเวลาที่เหมาะสม ที่หัวหน้าครัวเรือนสะดวกและพร้อมที่จะให้สัมภาษณ์โดยนัดหมายที่บ้านของหัวหน้าครัวเรือนนั้น
- 3) เตรียมผู้ช่วยนักวิจัยทำหน้าที่ จดบันทึกและบันทึกภาพ
- 4) การดำเนินงานสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยแนะนำตนเองและผู้ช่วยนักวิจัยพร้อมทั้งสร้างบรรยากาศให้ความรู้สึกเป็นกันเองและบอกวัตถุประสงค์ในการมาสัมภาษณ์ พร้อมทั้งให้คำมั่นว่าจะเก็บข้อมูลที่ได้เป็นความลับ รวมทั้งขออนุญาตจดบันทึกข้อมูลและบันทึกภาพ จากนั้นได้ดำเนินการสัมภาษณ์ตามประเด็นคำถามที่เตรียมไว้ เมื่อเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ได้กล่าวขอบคุณและมอบของที่ระลึก

3.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพนี้ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content validity) โดยนำข้อมูลจากการบันทึกขณะสัมภาษณ์ (Field notes) มาวิเคราะห์ โดยการจัดกลุ่มข้อมูลเชื่อมโยงแนวคิด หาความหมายและหาข้อสรุปและนำไปอธิบายเสริมข้อมูลเชิงปริมาณให้มีความละเอียดลึกซึ้งชัดเจนยิ่งขึ้น